2013-31-RE

CAUSA 2013-31-RE

(Puig Ariet c/ Principat d'Andorra)

Sentència del Tribunal Constitucional del 3-2-2014 relativa al recurs d'empara 2013-31-RE

Número de registre 423-2013. Recurs d'empara

Sentència del 3 de febrer del 2014

BOPA núm. 14, del 19 de febrer del 2014

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 13 de setembre del 2013, per la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute de processament del 30 de maig del 2013, dictat per la Batllia, i, contra els autes del 19 de juny del 2013 i del 23 de juliol del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa, a la presumpció d'innocència i, en els processos penals, al recurs, reconeguts a l'article 10 de la Constitució i atès que demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats i que anul·li les resolucions objecte de recurs, així com les actuacions posteriors realitzades en seu jurisdiccional i policial. De manera subsidiària, demana que s'acordi l'efecte devolutiu d'aquest recurs amb la finalitat que el Tribunal de Corts resolgui el recurs d'apel·lació formulat contra l'aute de processament;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 10 d'octubre del 2013;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 2 de desembre del 2013, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2013-31-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 18 de desembre del 2013, per la representació processal de la part recurrent;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Carles Viver Pi-Sunyer;

Antecedents

Primer

El 27 de maig del 2013, la batlle instructora de la causa núm. TC-057-5/13 va dictar un aute de secret de sumari.

El 29 de maig del 2013, el Sr. Emili Puig Ariet va ser detingut pel Servei de Policia i se li va informar de la comissió per part seva d'un delicte patrimonial.

Per tal com va considerar que es trobava en situació de detenció il·legal, va formular una petició d'habeas corpus.

El mateix dia, el batlle de guàrdia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava la petició esmentada i declarava la detenció efectuada pel Servei de Policia ajustada a Dret.

Segon

El 30 de maig del 2013, la batlle instructora va dictar un aute de processament contra el Sr. Emili Puig Ariet pel delicte major d'administració deslleial i pel delicte major de falsejament de comptes socials, i en el qual es decretava també la seva presó provisional.

Tercer

La representació processal del Sr. Emili Puig Ariet va interposar els recursos d'apel·lació escaients contra l'aute de desestimació de la petició d'habeas corpus, contra l'aute de secret de les diligències prèvies i contra l'aute de processament respectivament.

Quart

Pel que fa al procediment d'habeas corpus, el 5 de juny del 2013, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest recurs d'apel·lació i confirmava l'aute de la Batllia abans esmentat.

Posteriorment, el Tribunal Constitucional, mitjançant sentència del 7 de setembre del 2013, va estimar parcialment el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet; va atorgar l'empara al recurrent i va declarar que en el curs de la seva detenció inicial mitjançant l'ofici del 28 de maig del 2013 no li va ser respectat el seu dret constitucional a ser informat dels fets que se li imputaven i de les raons jurídiques de la seva detenció; va declarar nuls els autes impugnats, tant l'aute del 29 de maig del 2013, dictat per la Batllia de Guàrdia, com el del 5 de juny del 2013, dictat pel Tribunal de Corts, ambdós en el marc de l'anomenat procediment d'habeas corpus; va rebutjar la petició de llibertat immediata incondicionada, atenint-se, pel que fa a la situació personal del processat, a allò que s'havia disposat amb posterioritat per la jurisdicció penal competent o a allò que disposés en un futur dins de les seves atribucions, declarant que no quedava afectada per aquesta sentència, en cap sentit, la situació actual de llibertat provisional amb fiança del processat; i, va desestimar el recurs en la resta de les pretensions formulades.

Cinquè

Pel que fa a l'apel·lació contra l'aute de processament del Sr. Emili Puig Ariet, el Tribunal de Corts va dictar un aute del 19 de juny del 2013 en què la va desestimar, com també, el 23 de juliol del mateix any, va desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions posterior.

Sisè

La representació processal del Sr. Emili Puig Ariet va presentar un recurs d'empara contra l'aute de processament del 30 de maig del 2013, dictat per la Batllia, i, contra els autes del 19 de juny del 2013 i del 23 de juliol del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa, a la presumpció d'innocència i, en els processos penals, al recurs, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

En primer lloc, segons el parer d'aquesta part, els articles 104 i 194 del Codi de procediment penal han d'interpretar-se de manera àmplia i no com ho fan els òrgans judicials que consideren que l'aute de processament no és susceptible de recurs (més enllà de les mesures econòmiques i personals), ja que aquest no estaria previst en el llistat citat pels articles anteriorment esmentats. Ara bé, aquest "oblit" del legislador s'hauria de corregir amb una interpretació a la llum del text constitucional i s'hauria de permetre l'apel·lació de l'aute de processament. I aquesta seria la interpretació més raonable, ja que no és lògic que es pugui recórrer part del contingut d'aquest aute, com poden ser les mesures personals o patrimonials o fins i tot la denegació del processament i, en canvi, no es pugui recórrer el processament. Això vulneraria el principi d'igualtat entre les parts en un procés, ja que es dóna la possibilitat al Ministeri Fiscal i a les acusacions particulars de recórrer i es nega a la defensa.

Aquesta part recorda que el processament és un tràmit processal de gran transcendència que tot i ser motivat no deixa de ser discrecional, i que de conformitat amb el dret a la jurisdicció i el dret a un procés degut hauria de ser una decisió jurisdiccional amb possibilitat de recurs, tal com succeeix en qualsevol Estat democràtic del nostre entorn.

Una altra opció per part dels òrgans judicials hagués estat la formulació d'una qüestió prèvia d'inconstitucionalitat per tal que el Tribunal Constitucional solucionés la contradicció entre el Codi de procediment penal i la Constitució.

En definitiva, d'aquests arguments es desprèn que s'ha vulnerat el dret al recurs en els processos penals, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució.

En segon lloc, pel que fa al contingut de les resolucions objecte de recurs, aquesta part manifesta que no s'analitzen ni jurídicament, ni fàcticament les causes per decretar la presó provisional del recurrent, tan sols se cita l'article 103 del Codi de procediment penal, sense raonar la seva aplicabilitat, és a dir, "explicar el perquè de la mesura dins de les circumstàncies del cas concret i de la situació personal del processat."

Així mateix, també addueix que el Tribunal de Corts no ha donat resposta a les seves al·legacions sobre la inseguretat jurídica patida pel recurrent en relació amb la precipitació de la seva detenció i en les discrepàncies en el delicte suposadament comés.

Aquesta actuació vulnera el dret del recurrent a obtenir una resolució fonamentada en Dret.

Seguidament, al·lega que s'ha vulnerat el seu dret a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial i el seu dret a la defensa pel fet que l'aute de processament va afegir un motiu més a aquells al·legats pel Ministeri Fiscal, cosa que va provocar la indefensió d'aquesta part i la vulneració del principi acusatori i del principi contradictori. Efectivament, aquesta part es va poder oposar als motius pels quals el Ministeri Fiscal demanava la presó provisional, però res va poder dir en contra del motiu afegit en l'aute de processament.

Així mateix, manifesta que s'han vulnerat els seus drets a la presumpció d'innocència, a un procés degut, a una resolució fonamentada en Dret, a un tribunal imparcial i a la defensa, perquè els motius (apartats 1 i 6 de l'article 103, és a dir alarma social i existència d'un perjudici en la normal instrucció de la causa) adduïts en aquesta causa per decretar la presó provisional del recurrent s'han realitzat sense cap tipus de justificació vàlida i sense donar argumentacions que desestimin les al·legacions presentades per no aplicar aquesta mesura.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats i que anul·li les resolucions objecte de recurs, així com les actuacions posteriors realitzades en seu jurisdiccional i policial. De manera subsidiària, demana que s'acordi l'efecte devolutiu d'aquest recurs amb la finalitat que el Tribunal de Corts resolgui el recurs d'apel·lació formulat contra l'aute de processament.

Vuitè

El 10 d'octubre del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que allò que pretén el recurrent és una valoració de la prova practicada que sigui favorable a les seves tesis i, per tant, convertir aquest procés en una tercera instància processal.

En primer lloc, després de considerar que el redactat dels fets en el recurs d'empara no manté cap mena de relació amb l'objecte del recurs, manifesta que l'aute de processament és senzillament una imputació formal del delicte i es fonamenta en els indicis de criminalitat obtinguts de les investigacions efectuades. Per consegüent, és lògic que només es pugui recórrer contra la seva denegació, ja que si els indicis esmentats desapareixen, el processament es pot deixar sense efecte (art. 101 del Codi de procediment penal), en canvi, la denegació podria comportar una immunitat immerescuda sobre la base d'una valoració errònia, que en cas de dubte ha de ser sotmesa a una alçada superior.

Discrepa de l'al·legació relativa a la interpretació dels articles 104 i 194 del Codi de procediment penal. Segons el parer del Ministeri Fiscal, aquests articles són clars i es permet la possibilitat de recurs en període d'instrucció únicament en els supòsits taxativament establerts. La doble instància que preveu la Constitució està garantida mitjançant la primera i la segona instància en fase de pronunciament. Així mateix, considera que la qüestió d'inconstitucionalitat en relació amb aquests articles no és procedent, ja que el Tribunal de Corts no es trobava en el supòsit de tenir dubtes sobre la constitucionalitat d'aquests preceptes.

En segon lloc, pel que fa a l'al·legació d'indefensió pel fet que l'aute de processament introduís un motiu nou justificant la presó provisional, destaca que la presó provisional pot ser ordenada sobre la base de la concurrència d'una sola de les causes previstes a l'article 103 del Codi de procediment penal. Després de desenvolupar els motius concrets en discussió, conclou que la pretesa obligatorietat del batlle instructor de fonamentar la seva decisió de llibertat o de presó, contravé l'article 103 esmentat, ja que el batlle decideix amb plena llibertat, i contravé també les facultats pròpies del batlle instructor, les funcions del Ministeri Fiscal i l'adequat desenvolupament del procés penal.

Finalment, recorda els indicis pels quals el recurrent estava processat i no es pot pretendre que entre la detenció i el processament no puguin aparèixer indicis d'altres delictes i que aquests no puguin ser l'objecte del processament.

En definitiva, el Ministeri Fiscal conclou que no s'ha vulnerat tampoc el dret a la presumpció d'innocència del recurrent, ni tampoc ha existit cap incongruència omissiva, ja que el Tribunal de Corts va donar una resposta cabal a les qüestions plantejades.

Per acabar, el Ministeri Fiscal demana la inadmissió a tràmit d'aquesta causa per tal com es desprèn de les pretensions del recurrent una manca manifesta de contingut constitucional, d'acord amb les disposicions de l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Novè

El 2 de desembre del 2013, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit aquest recurs d'empara, sense efectes suspensius, i va trametre la causa a la part recurrent per tal que presentés les al·legacions que estimés pertinents.

Desè

El 18 de desembre del 2013, la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet va presentar un escrit d'al·legacions en què s'oposa a l'informe del Ministeri Fiscal i en què reitera les seves argumentacions i pretensions exposades anteriorment.

Onzè

El 15 de gener del 2014, el Ministeri Fiscal, i, el 22 de gener del mateix any, la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Com s'ha exposat amb deteniment en els antecedents, el recurrent en empara atribueix a les tres resolucions impugnades les vulneracions dels drets al recurs en els processos penals, a obtenir una resolució fonamentada en Dret, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa i a la presumpció d'innocència, tots ells inclosos a l'article 10 de la Constitució. Concretament: al·lega, en primer lloc, que la negativa del Tribunal de Corts d'interpretar de manera àmplia els articles 104 i 194 del Codi de procediment penal, a fi d'incloure l'aute de processament entre les

resolucions susceptibles de ser objecte de recurs d'apel·lació i la negativa de plantejar davant el Tribunal Constitucional un procés incidental d'inconstitucionalitat en relació amb aquests dos articles, ha vulnerat el seu dret al recurs en els processos penals (art. 10.2 de la Constitució).

En segon lloc, sosté que les resolucions esmentades conculquen el seu dret a obtenir una resolució judicial fonamentada en Dret per tres motius: a) per no haver raonat, en relació amb la presó provisional, els motius que van portar a decretar-la, ja que es limiten a citar en abstracte i a aplicar tres de les causes legalment previstes a tal efecte, sense contrastar-les amb les circumstàncies del cas concret; b) perquè els motius de la detenció han anat variant al llarg del procés; i, c) per manca de resposta a la denúncia de precipitació a l'hora de dictar l'aute de processament.

En tercer lloc, al·lega que l'aute de processament va incloure un motiu per decretar la presó provisional (el perill de sostraure's a l'acció de la justícia) que no havia estat al·legat pel Ministeri Fiscal i respecte del qual no va poder exercir el dret a la defensa i al contradictori. Aquesta circumstància hauria vulnerat els seus drets a la jurisdicció, a la defensa, al procés degut i a un tribunal imparcial.

Finalment, la manera en la qual les resolucions impugnades interpreten els apartats 1 i 6 de l'article 103 del Codi de procediment penal per decretar la presó provisional també hauria vulnerat els seus drets a la presumpció d'innocència i a un tribunal imparcial. Concretament, l'aplicació de l'alarma social (apartat 1 de l'article 103) conculca els drets esmentats, ja que l'alarma va ser creada per "tercers aliens al procediment i alguns amb interessos propis en el mateix, (que) es van dedicar a efectuar rodes de premsa i declaracions públiques per tal de posicionar a la població i crear aquesta alarma social" i, en conseqüència, segons el parer del recurrent, "Si els tribunals consideren certament aquesta causa, la imparcialitat dels mateixos es veu minvada, sinó anul·lada per intromissions externes al procés". Pel que fa al perjudici del desenvolupament normal de la instrucció (apartat 6 de l'article 103), el recurrent considera que ni l'actuació del seu advocat, ni l'estat incipient de la instrucció, sense més concreció, són motius suficients per aplicar aquesta causa i decretar la presó provisional. Aquesta interpretació hauria vulnerat, a més dels dos drets anteriorment esmentats, els drets al procés degut, a la defensa i a obtenir una resolució fonamentada en Dret.

A l'hora d'enjudiciar constitucionalment aquestes pretensions cal delimitar amb cura l'abast dels diversos drets al·legats i, molt especialment, cal distingir les al·legacions relatives a la decisió de processament d'aquelles relatives a la decisió de decretar la presó provisional, ja que ambdues decisions plantegen una problemàtica constitucional molt diferent.

Segon

La doble al·legació relativa a la vulneració del dret al recurs en relació amb el processament del recurrent no pot prosperar.

Pel que fa a la negativa del Tribunal de Corts de fer una interpretació àmplia dels articles 104 i 194 del Codi de procediment penal, a fi d'incloure-hi el recurs contra l'aute de processament, cal precisar d'entrada que el dret al recurs en els processos penals, previst a l'article 10.2 de la Constitució, interpretat d'acord amb els tractats internacionals aplicables a Andorra, té com a contingut essencial el dret a poder recórrer les sentències condemnatòries en els processos penals. Certament, el legislador pot reconèixer el dret al recurs en relació amb altres resolucions de la jurisdicció penal i altres jurisdiccions, però en aquests supòsits, quan s'al·lega davant la jurisdicció constitucional la vulneració d'aquestes previsions legals, el cànon constitucional d'enjudiciament no és el del favor impugnationis ni el d'evitar interpretacions excessivament rigoristes, sinó el cànon aplicable al dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, que en aquest context, exigeix que totes les resolucions judicials donin resposta a les pretensions i a les principals al·legacions adduïdes per les parts, que estiguin motivades, que siguin lògicament i jurídicament raonables i que no estiguin incurses en errors materials patents.

Doncs bé, des d'aquesta perspectiva, en el cas aquí enjudiciat, és clar que tots aquests requisits és compleixen: les resolucions impugnades donen resposta motivada a la pretensió formulada –tot negant la possibilitat de recórrer l'aute de processament, no així la decisió de decretar la presó provisional-, i no és pot considerar ni lògicament ni jurídicament irraonable considerar que la relació de supòsits d'actuacions judicials susceptibles de recurs, prevista a l'article 194 del Codi de procediment penal és una llista tancada a la qual no es poden anar afegint altres supòsits no previstos expressament per la Llei.

En relació amb la vulneració del dret al recurs que pretesament derivaria de la no formulació per part del Tribunal de Corts d'un procés incidental d'inconstitucionalitat sobre els dos preceptes esmentats del Codi de procediment penal, aquest Tribunal Constitucional ha tingut ocasió de reiterar que la formulació d'aquest procés no és un dret dels ciutadans, sinó una facultat dels tribunals (que, tanmateix, l'han d'exercir quan tenen dubtes sobre la constitucionalitat d'un precepte legal que han d'aplicar per resoldre els casos que estan coneixent). Per això, també en aquest cas, davant la petició dirigida per un recurrent a un jutge o a un tribunal en la qual li demana que formuli un procés incidental d'inconstitucionalitat, el Tribunal Constitucional s'ha de limitar a examinar si els òrgans judicials han donat resposta a aquesta sol·licitud i si aquesta resposta està motivada i és lògicament i jurídicament irraonable. I, és clar que, en el cas aquí enjudiciat, el Tribunal de Corts motiva clarament perquè els articles 104 i 194 esmentats no li plantegen dubtes de constitucionalitat i aquesta explicació és lògicament i jurídicament raonable.

Tercer

En relació amb el processament tampoc es poden acollir els dos motius adduïts per justificar la pretensió de la vulneració del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret (la variació dels delictes imputats i la precipitació a l'hora de dictar l'aute de processament).

La lectura de les resolucions de la Batllia i del Tribunal de Corts permet concloure que els òrgans judicials han donat resposta raonable i motivada a les pretensions formulades pel recurrent de manera que aquest pot conèixer amb tota claredat els motius pels quals es va dictar l'aute de processament.

Quart

El paràmetre constitucional aplicable a les pretensions relatives a la decisió de decretar la presó provisional és diferent d'aquell que acabem d'aplicar. Ho és, perquè en aquest cas les resolucions judicials afecten directament un dret constitucional substantiu com és el dret a la llibertat, proclamat a l'article 9 de la Constitució. Aquest fet, com ja hem dit en altres ocasions (veg. la sentència del 7 de setembre del 2013, recaiguda en la causa 2013-4 i 8-RE), fa que les resolucions judicials no s'hagin d'enjudiciar constitucionalment des del punt de vista únicament de la seva raonabilitat lògica o jurídica, sinó també des de la perspectiva de la seva afectació al dret a la llibertat personal. I aquesta afectació, des de la perspectiva dels jutges i tribunals, exigeix que la selecció, la interpretació i l'aplicació de les normes que regulen les causes que poden justificar aquesta privació de la llibertat d'una persona es realitzin amb ple respecte del principi de proporcionalitat, és a dir, d'acord amb les finalitats constitucionals que justifiquen aquesta mesura i evitant sacrificis desproporcionats del dret a la llibertat personal.

En efecte, a l'hora de seleccionar, d'interpretar i d'aplicar aquestes normes cal tenir present que en la regulació i l'aplicació de les causes que poden donar lloc a la presó provisional estan en tensió dos principis fonamentals com són el deure indeclinable de l'Estat de perseguir eficaçment els delictes, i al mateix temps, el de garantir la llibertat dels ciutadans que l'article 1.2 de la Constitució ha convertit en principi inspirador de l'acció de l'Estat. Cal tenir present, a més, que la presó provisional suposa la privació de llibertat d'una persona que no ha estat declarada culpable i que, en conseqüència, cal considerar innocent. Per això en tots els ordenaments del nostre entorn aquesta mesura sol considerar-se d'aplicació excepcional, subsidiària, provisional i proporcionada al fi perseguit, de manera que quan s'ha d'aplicar per tal de garantir la persecució dels delictes, aquesta aplicació s'ha de produir amb el mínim sacrifici possible del dret a la llibertat.

Aquestes exigències constitucionals vinculen el legislador en el moment de dissenyar les causes que permeten decretar la presó provisional o les regles que regulen el procés per adoptar-les o els terminis màxims d'aplicació d'aquestes mesures. I obliguen també els jutges i tribunals a complir i a fer complir, amb especial cura, les regles processals i les exigències de motivació; tot i que cal acceptar i tenir en compte, a l'hora de judicar, que molt sovint l'aplicació de les mesures

esmentades requereix l'adopció de decisions urgents que cal prendre quan es disposa d'una informació encara fragmentària.

Tot i això, pel que aquí interessa, és clar que quan s'ha de decretar la presó provisional caldrà que els jutges i tribunals tinguin una cura especial a l'hora d'assegurar el dret a la defensa i el principi contradictori. Igualment en la motivació, malgrat que no cal que s'expliciti amb detall el judici de proporcionalitat, caldrà que es posi de manifest que han ponderat les circumstàncies específiques del cas i de la persona afectada per justificar l'aplicació de cadascuna de les causes que han portat al jutge a pronunciar la decisió adoptada.

Cinquè

Centrada així la qüestió constitucional cal declarar que, dels sis drets de l'article 10 de la Constitució que, segons el parer del recurrent, han estat vulnerats, tres es poden descartar d'entrada.

Aquest és el cas, en primer lloc, del dret a un tribunal imparcial, que, com hem dit, el recurrent considera conculcat pel fet que les resolucions judicials han apreciat la concurrència d'alarma social i el perill pel normal desenvolupament de la instrucció.

Aquest Tribunal Constitucional ha reiterat que el dret constitucional a un tribunal imparcial té un contingut tècnic molt precís, relacionat amb la imparcialitat objectiva i subjectiva dels jutges, en relació amb la causa o amb les parts en litigi, que no té res a veure amb les al·legacions que el recurrent porta davant d'aquest Tribunal (veg. l'aute del 2 de març del 2009, recaigut en la causa 2008-26-RE o la sentència del 4 de juny del 2012, recaiguda en la causa 2012-1-RE).

Tampoc pot prosperar la pretensió relativa al dret a la presumpció d'innocència que, en principi, afecta els condemnats mitjançant resolució judicial: és evident que decretar una presó provisional no equival a cap declaració de culpabilitat.

D'altra banda, la referència genèrica al dret a la jurisdicció i al dret al procés degut, ateses les al·legacions que pretenen fonamentar la seva vulneració, es poden subsumir perfectament en les al·legacions relatives als drets, en aquest cas més específics, a la defensa i a una resolució fonamentada en Dret.

En definitiva, allò que cal determinar és si la resolució de la Batllia que decreta la presó provisional sobre la base de l'alarma social, del perill de sostreure's a l'acció de la justícia i del possible perjudici al desenvolupament normal de la instrucció, i les resolucions del Tribunal de Corts que la confirmen, han vulnerat o no els drets del recurrent a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Sisè

En relació amb la utilització per part de l'aute de processament del perill de sostracció a l'acció de la justícia com a causa per decretar la presó provisional, sense que el recurrent hagi pogut al·legar sobre la mateixa, és clar que vulnera el seu dret a la defensa i, consegüentment, no pot ser emprada com a motiu per justificar la presó provisional ni aïlladament, ni com element integrant d'una valoració conjunta amb altres causes.

Setè

Pel que fa a les altres dues causes emprades per justificar la presó provisional, cal declarar que la motivació en què es basen les resolucions recorregudes no és suficient per fonamentar el sacrifici del dret a la llibertat d'acord amb allò que s'ha exposat en el fonament jurídic quart.

En efecte, la resolució de la Batllia d'aplicar l'alarma social es limita a dir que "els fets que porten causa han causat alarma social". El Tribunal de Corts afegeix que la part recurrent reconeix "que els mitjans de comunicació li imputaven públicament tot un seguit d'il·lícits penals, adjuntant còpia dels diferents articles de premsa publicats al respecte i dels comentaris efectuats per diferents lectors que reflecteixen el neguit causat a nivell social."

És cert que, a diferència, d'allò que succeeix en altres ordenaments, en el nostre, figura encara l'alarma social com a causa per poder decretar la presó provisional i, per tant, els jutges i tribunals poden emprar-la quan estimin que concorre aquesta circumstància; tanmateix, també és cert que, atesa la indefinició del seu contingut, aquesta és una causa que s'ha d'utilitzar amb molta cura per tal que la seva aplicació no desvirtuï les finalitats constitucionals a les quals ha de respondre la presó provisional. Més concretament, per aplicar-la cal que es faci un acurat judici de proporcionalitat per tal d'evitar un sacrifici més gran del necessari del dret a la llibertat.

Doncs bé, aquest requisit, a tenor de la motivació expressada en les resolucions recorregudes, no sembla complir-se en aquest cas: no és proporcionat decretar la presó provisional com a

conseqüència de l'aparició d'uns escrits a la premsa, d'uns comentaris de diferents lectors i del neguit que això pugui causar, especialment si es té en compte la mena de delictes dels quals s'acusava al recurrent.

En definitiva, es pot concloure que l'aplicació de l'alarma social com a causa de la presó provisional ha vulnerat el dret del recurrent a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Vuitè

L'aplicació del perill pel normal desenvolupament de la instrucció com a causa per decretar la presó provisional tampoc supera el test constitucional abans exposat.

L'aute de la Batllia justifica la seva aplicació únicament en el fet que la instrucció està en "un estat molt incipient". És cert que les primeres fases del procés són el moment en què cal assegurar amb atenció que no es destrueixin documents i proves o que no es produeixin pressions sobre terceres persones, tanmateix, per evitar que la presó provisional es converteixi en la regla general en tots els processos, cal que les resolucions judicials que decreten la presó especifiquin, encara que no sigui de manera exhaustiva, les circumstàncies particulars que concorren en cada cas per justificar una mesura tan dràstica com és la privació de llibertat d'una persona. No és suficient afirmar que la instrucció es troba en un estat "molt incipient": totes les instruccions tenen una fase "molt incipient".

El Tribunal de Corts afegeix a la raó apuntada per la Batllia el fet que s'havia acordat "el secret total de la causa". És clar que aquest no és un motiu que pugui justificar sense més l'aplicació d'aquesta causa de presó provisional i, en conseqüència, la seva aplicació vulnera el dret a obtenir una decisió judicial fonamentada en Dret.

Aquest Tribunal no pot entrar a analitzar directament si concorrent o no les causes per dictar la presó provisional del recurrent, tanmateix el que sí pot declarar és que la motivació emprada per les resolucions recorregudes no és suficient per justificar el sacrifici del seu dret a la llibertat i vulneren els seus drets a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

Novè

Segons consta en l'expedient, la presó provisional va ser deixada sense efecte el 23 de juliol del

2013 (aute de llibertat provisional dictat per la Batllia aquell mateix dia, confirmat per l'aute de l'1 d'agost del mateix any del Tribunal de Corts), per conseqüent, per reposar al recurrent en la plenitud dels seus drets basta amb la declaració d'aquesta vulneració constitucional.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Atorgar parcialment l'empara sol·licitada pel Sr. Emili Puig Ariet contra l'aute de processament del 30 de maig del 2013, dictat per la Batllia, i, contra els autes del 19 de juny del 2013 i del 23 de juliol del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts.

Segon

Declarar que la decisió de decretar la presó provisional del recurrent va vulnerar els seus drets a la defensa i a obtenir una decisió judicial fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució).

Tercer

Desestimar la resta de peticions contingudes en aquest recurs d'empara.

Quart

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Emili Puig Ariet, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 3 de febrer del 2014.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat